

Džefri Čoser
Mlinareva priča

Preveo

MILAN MILETIĆ

BUK&FAL

Čoserova priča

Neki trenuci u našem životu naprosto vapse za pravom odlukom, iziskuju od nas odluku koja će nas ili koja bi nas mogla iščupati iz krize u kojoj smo se tog časa zatekli. Godina 1386! To je verovatno bila najgora godina i životu Džefrija Čosera (1343–1400, rođen i preminuo u Londonu) i bila je, istovremeno, trenutak odluke. Odluka je, barem za nas današnje, bila prava; bila je kreativna, sačuvala je Čoserov lični integritet, koji se našao suočen s pretnjom da se rastoči, a nama zaveštala delo, pod naslovom *Kenterberijske priče*, zahvaljujući kojem je njegov tvorac osnovano proglašen ocem engleske književnosti kakvu sad poznajemo.

Malo je biografskih dokumenata, direktnih i indirektnih, dotrajalo do našeg vremena, a koji nam mogu pomoći da

kažemo više o Čoserovom životu.¹ Na osnovu njegovih priča stolicima je smatrano da je Čoser bio bezbrižan i razgaljujući duh, koji je svoju svakodnevicu ispunjavao vedrinom, divnom nespunošću i nevinošću, neprestano se osećajući srećan. Do *Kenterberijskih priča* napisao je pregršt pesama, prilično pod uticajem ljubavnih vizija u tadašnjoj francuskoj poeziji (pa je s francuskog preveo i glasoviti spev *Roman o Ruži*²), zatim dugu pesmu *Troil i Hriseida*, o dvoje ljubavnika usred Trojanskog rata, napisanu polazeći od srednjovekovne engleske legende o tragičnoj ljubavi, te *Kuću slave*, oniričku poemu koja nas vodi među zvezde, a u obliku snoviđenja je napisana i njegova *Skupština ludaka* u 700 stihova. Sve njegove pesme napisane su zapravo za mali broj slušalaca, koje je on izabrao kao svoj auditorijum. Ali, u tim radovima, baš kao i u *Kenterberijskim pričama*, a dabome i u njegovoj kas-

¹ Ja se, pri tome, oslanjam na skorašnju Čoserovu mikrobiografiju koju dugujemo Polu Stromu. Videti: Paul Strohm, *The Chaucer's Tale: 1386 and the Road to Canterbury*. Viking, London, 2014.

² Preveo je docnije i Boetijevu *Utehu filozofije*.

nijoj *Raspravi o astrolabu* u kojoj, u prozi, pristupačno izlaže, po svemu sudeći svome nedoraslom sinu, funkcionisanje tog instrumenta za navigaciju, astronomiju, astrologiju i još za stotinu drugih namena (barem u periodu kad su se ljudi njime služili, od antike do renesanse), nema ni traga nekom detalju iz autorovog svakodnevnog života. Njegova stvaralačka invencija nije marila za potankosti iz Čoserovog radnog svakodnevlja, i težila je čistoj i vanvremenoj imaginaciji. Dokumentacija iz administrativnih arhiva, međutim, kazuje nam da je niz godina Čoser radio u carinskoj službi (i da je mogao da piše i čita samo u svoje privatno vreme, uglavnom noću). Bio je inspektor ili kontrolor carinjenja izvoznih tovara vune, koja je u to doba bila najtraženija engleska roba. Pre nego što će biti postavljen na taj položaj, obavljao je razne ceremonijalne i praktične dužnosti za kralja Edvarda III, od mnoštva sitnijih poslova na dvoru, pa do diplomatskih putovanja. Tako je nekoliko meseci 1372. godine i boravio u Italiji gde je možda sreo Petrarku i Bokača, ali je svakako čitao njihove književne tvore-

[O mlinaru]

.....

Mlinar je, ko što svako zna, bio
kršan čova,
Sve sâm mišić i kostina.
I kud god da krene, to mu je na
ruku išlo
To se videlo jasno gde god je
nekakvog rvanja bilo.
Zdepast, plećat bio je – ništarija
krupna,
Još nije bilo takvih vrata, a da im
šarke ne popuste
Samo li ih odigne il' se zaleti i
rasturi ih glavom.
Brada riđa ko u krmka il lisca,
I ako ćemo pravo, ko ašov široka.
Na nosu je bradavicu imo, tačno
na
Vršku, odakle je čuperak nikno

Poput čekinja krmku iza uva,
isto onako riđ;
A nozdrve na tom čoveku crne
su i prostrane bile.
Za pojasom – mač i kopča.
Usta njegova ogromna su ko fu-
runa.
A umeo je s dosetkama i
pričama, premda
Uglavnom o pohoti i razvratu.
Ukro je taj
Brdo žita, triput više nego što je
za razrez dao.
A ipak je zlatan palac imo,
priznajem.
Beo ogrtač i plava kapuljača – to
mu je bilo odelo.
Duvao je u gajde, poznavo ih uz-
duž i popreko,
I sve u njih sviro dok nas je iz
varoši ispraćo.

.....

Dijalog domaćina i mlinara

Kad je vitez završio svoju priču, među okupljenima nije bilo nikog, ni mladog ni starog, koji nije priznao da je priča otmena i da je vredí upamtiti; a naročito to važi za gospodu. Naš domaćin nasmejao se i opsovao: „Imetka mi, ovo je sjajno! Vreća je odrešena, da vidimo sad ko će da ispriča sledeću priču, jer, vere mi, stvar je krenula kako valja. Dakle, gospodine monaše, ako vam je po volji, de, recite nešto da se odužite vitezovoj priči.“

Mlinar, koji se do tog časa napio toliko da je jedva mogao da sedi na konju, nije hteo da skine kukuljicu, to jest šešir, a ni da čeka ni da pazi na ophođenje, nego je počeo da viče na sav glas, kao Pilat, kunući se mačem, rodóm i glavom: „Ja znam finu priču za ovu prigodu, da njome uzvratim na vitezovu.“

Videvši da je ovaj mrtav pijan od piva, naš domaćin reče: „Čekaj, Robine,

Mlinareva priča

Pre izvesnog vremena živio je u Oksfordu bogati seljak koji je uzimao podstanare. Po zanimanju je bio stolar. Kod njega je stanovao neki siroti učenjak koji je studirao slobodne umetnosti, ali se s ushićenjem okrenuo izučavanju astrologije. Znao je kako da reši izvesne probleme; na primer, ako bi ga ljudi u izvestan astronomski čas pitali kad će biti suša ili kiša, to jest šta će se uopšte dogoditi, da navedemo tek nešto.

Taj crkvenjak zvao se Nikolas. Bio je veoma vešt u tajnoj ljubavi i umeo da uteši; opet, bio je prepreden i tajanstven; ali, po izgledu pitom kao devojka. U toj gostionici imao je svoju sobu, samo za sebe, koju je zgodno

ukrasio najsladim biljkama; pa i on sam bio je sladak kao koren sladića ili nekakva valerijana. Njegov Almagest, pa i druge knjige, velike i male, njegov astrolab, koji je koristio za svoju nauku i njegovi kamenčići za proračun – sve je to uredno ležalo na policama tik uz uzglavlje njegovog kreveta.

Stalak za odeću bio mu je prekriven crvenom vunenom odorom, a preko nje nalazio se prijatan psaltir, iz kojeg je noću izvlačio tako slatku melodiju da je njome ispunjavao celu sobu. Pevao bi himnu *Angelus ad Virginem*, a potom bi udario u kraljevske note. Često je njegovo razdragano grlo bilo blagosloveno. I tako je ovaj lepi crkvenjak provodio vreme od ono prihoda koji je imao i od pomoći prijatelja.

Ovaj stolar samo što se oženio osamnaestogodišnjom devojkom, koju je voleo više nego sopstvenu dušu. Bio je ljubomoran i držao ju je kao u

kavezu, zbog toga što je bila mlada a on znatno stariji i procenjivao da bi vrlo lako mogao da postane rogonja.

Nije bio baš naročito bistar, i nije čuo za Katonov savet ljudima da se žene sebi jednakim. Ljudi treba da se žene shodno svojim životnim prilikama, jer mladost i zrele godine često ne idu zajedno. Međutim, pošto je upao u zamku, nije mu bilo druge nego da trpi bol, kao i sav svet.

Mlada žena bila je lepa, pritom joj je telo bilo čarobno, vitko kao u lasice. Nosila je prugast svileni pojas, a na kukovima pregaču belu kao jutarnje mleko i opšivenu karnerom. Bluza joj je bila bela, a oko kragne, spolja i iznutra, napred i na leđima, izvezena kao ugalj crnom svilom; a od iste takve svile bile su uzice na njejoj beloj kukuljici, a nosila je i široku traku od svile, dobro obavijenu oko kose.

I, dabome, imala je pohotljiv pogled; obrve su joj bile izvijene i crne

Sadržaj

Jovica Aćin: <i>Čoserova priča</i>	7
--	---

Mlinareva priča

[O mlinaru]	23
Dijalog domaćina i mlinara	25
Mlinareva priča	29